

Městská knihovna v Praze

Moliere

Sganarelle

PRAHA 2012

Půjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

Zpřístupňujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

Pořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Znění tohoto textu vychází z díla Sganarelle tak, jak bylo vydáno vydavatelstvím Zátíší, Knihy srdce i ducha v roce 1922 (MOLIERE. *Sganarelle: komedie o jednom dějstvích*. Přel. Otokar Fischer, Karel Čapek. Praha : Zátíší, Knihy srdce i ducha, 1922. 47 s. Hry J. B. P. Moliera ; Sv. 4).

Autorem portrétu Moliera na obálce e-knihy je Pierre Mignard.

Text díla (Moliere: Sganarelle), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Citační záznam této e-knihy:

MOLIERE. *Sganarelle* [online]. Přel. Otokar Fischer, Karel Čapek. V MKP 1. vyd. Praha : Městská knihovna v Praze, 2012 [aktuální datum citace e-knihy - př. cit. rrrr-mm-dd]. Dostupné z WWW: <<http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/67/08/61/sganarelle.pdf>.

Vydání (obálka, grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 15. 1. 2012.

OBSAH:

Osoby:.....	5
První scéna.....	6
Druhá scéna.....	8
Třetí scéna.....	10
Čtvrtá scéna.....	11
Pátá scéna.....	12
Šestá scéna.....	13
Sedmá scéna.....	16
Osmá scéna.....	18
Devátá scéna.....	19
Desátá scéna.....	21
Jedenáctá scéna.....	22
Dvanáctá scéna.....	23
Třináctá scéna.....	24
Čtrnáctá scéna.....	25
Patnáctá scéna.....	26
Šestnáctá scéna.....	27
Sedmnáctá scéna.....	30
Osmnáctá scéna.....	32
Devatenáctá scéna.....	33
Dvacátá scéna.....	34
Dvacátá první scéna.....	35
Dvacátá druhá scéna.....	38
Dvacátá třetí scéna.....	41
Dvacátá čtvrtá scéna.....	42

SGANARELLE

Osoby:

GORGIBUS, pařížský občan

CÉLIE, jeho dcera

LÉLIO, její milenec

GROS-RENÉ, Léliův sluha

SGANARELLE, pařížský občan paroháč

SGANARELLOVA ŽENA

VILLEBREQUIN, Valeriův otec

CÉLIINA KOMORNÁ

PŘÍBUZNÝ SGANARELLOVY ŽENY

Děje se na náměstí v Paříži.

První scéna.

Gorgibus, Célie, Céliina komorná.

CÉLIE (*vyjde uplakaná, za ní její otec*): Ach, marně doufáte, že pohnout bych se dala.

GORGIBUS: Co mumláš pro sebe, ty nestoudnice malá? Co já jsem nařídil, teď zas se měnit má? Mluv, co pak nejvyšším tvým pánem nejsem já? A z hloupých vrtochů snad mozeček tvůj mladý by chtěl být moudřejší než otcovské mé rady? Kdo pak z nás druhému smí rozkazovat spíš, já nebo ty? A ty snad lépe rozumíš než já, co na prospěch, ty hloupá, bylo by ti? Však jen, hrom do toho, se chraň mne dopáliti, sic poznáš, holenku, beze všech cavyků, že přijde rákoska má ještě do cviku. Nuž, madame povstalce, je nejlepší v tu chvíli vzít zavděk manželem, jež jsme ti vyvolili. Prý měl bych, povídáš, znát jeho povahu, a zdali je ti vhod, vzít trochu v úvahu: však vím, jak náramné mu připadnout má jmění, a po tom ostatním mi docela nic není. Což manžel, dvacet tisíc když má ve zlatě, nemá dost půvabů, kterými získá tě? Jdi, ať je jaký chce, když pánem je té částky, je poctivý to muž a hoden je tvé lásky.

CÉLIE: Žel!

GORGIBUS: Ale koukejme! Co jsem to uslyšel? Jak vzdychá slečinka! Co znamená to žel? Jestli se dopálím pro tenhle vzdor tvůj smělý, však já tě naučím ty krásné zpívat žely! Hle, tady výsledek je učeností těch, dnem nocí ležíte jen ve svých románech, říkání o lásce vám hlavu jenom zpíjí, o boha dbáte míň než třeba o Klelii. Ty spisy zbytečné mi hod'te do kamen; sta mladých bytostí nám kazí den co den; místo těch pitomostí prospěšnější znát je, co Pibrac zveršoval či složil rada Matthieu svým perem učeným; tam najdeš pravý um a

nazpaměť se uč těm krásným citátům. Též *Vůdce hříšníků* ti doporučit mohu, ten naučí tě žít pro radost Pánu bohu; jen poučení znát, jež v traktátech těch jsou, líp byses řídila mou vůlí otcovskou.

CÉLIE: Jak? Tedy žádáte, bych porušila slovo, jež k mému srdci váže srdce Léliovo? – Bez vás se nesmím vdát, ani si netroufám: však s ním přec, otče můj, jste zasnoubil mne sám.

GORGIBUS: A kdybych desetkrát vás spojil zasnoubením, teď jiný přichází a ruší je svým jméním. Je hezký Lélío, leč pamatuj si přec, že slušné jměníčko je ještě lepší věc. Kdo zlato má, ten není bez jakési vnady, a bez zlata je vše jen bída dohromady. A Valeria, vím, ty nemiluješ teď. Nešťastný milenec však bude šťastný zeť. Manželství váže víc než teď se třeba zdá ti, a často z manželství vidíme lásku zrátí. Leč jak jsem bláhový, že s tebou rozkládám, ač zkrátka poroučet já plné právo mám! Nuž tedy, prosím, dost už té tvé nestoudností, a hloupých nářků tvých mám také zrovna dosti. Můj zeť se návštěvou k nám večer dostaví; a nebude-li snad tvůj pohled laskavý a neukážeš-li mu přívětivé líce, já s tebou... Nepřej si, bych řekl něco více.

Druhá scéna.

Célie, Céliina komorná.

KOMORNÁ: Ne, takhle odmítat, má drahá paní, to, zač jiní lidé hned by dali bůhví co! K čemu ty slzičky, když manželství vám přáno, a pročpak neřící to čarokrásné Ano? Ach, pročpak taky mne si nechce někdo brát! Já bych se styděla se takhle upejpat; to Ano, které vám tak ne a ne jít z krku, já hnedle tucetkrát bych řekla v jednom hrku. To tuhle preceptor tak pěkně povídal, když panu bratříčkovi ondy lekci dal; tak on nám vykládal, co roste vše a zraje, a v tom řek, břechťanu prý ženská podobna je, ten krásně prospívá, když ke stromu se pne, a jak jej opustí, v té ráně uvadne. Toť pravda pravdoucí, má mladá paní milá, já bídná hříšnice to sama zakusila. Dej Pámbu věčný mír, ach, mému Martinu! Já měla, pokud žil, pleť jako malinu, já byla kulatá a veselá a živá, a teď jsem takováhle babka neduživá. V tom čase blaženém – ach, kde že jsou ty dny, já spala při mrazech v sednici bez plotny, a i když zmokla jsem, já nestonala rýmou, a teď i pod duchnou se celá třesu zimou. A věřte, nechutná nic tak, jak víte-li, že celou noc je s vámi manžel v posteli, a třeba proto jen, že někoho pak máte, kdo řekne – Pozdrav Pámbu – když se rozkýcháte.

CÉLIE: Tak že to radíš mi? Mám spáchat zradu já, vzít mám si šeredu a nechat Léliu?

KOMORNÁ: Však ten váš Lélio je na mou věru moula, v tak nepříhodný čas že po světě se toulá; a když tak dlouho už se ne – a nevrací, mám skoro předtuchu, že nějak obrací.

CÉLIE (*ukazujíc Léliiův obraz*): Ach, nezarmucuj mne tak smutnou předpovědí a tady pozoruj, co z jeho očí hledí: já čtu v nich přísahy a věčné lásky zář a věřím přese vše: tak nevypadá

lhář. Ten, kdo zde uměním je věrně vypočten, svůj slib mi
dodrží a lásky mé je hoden.

KOMORNÁ: Ba, ctný to milenec dle podobizny té, a dobře máte, že
ho v srdci nosíte.

CÉLIE: A přece nemohu... Ach, podepři mne! (*Upustí obraz*)

KOMORNÁ: Paní, co vás tak pojednou... Ó, mrákoty jdou na ni!
Hej, hola, rychle sem!

Třetí scéna.

Célie, Sganarelle, Céliina komorná.

SGANARELLE: Už běžím. Co pak, co?

KOMORNÁ: Má paní umírá.

SGANARELLE: Jak, a nic horšího? To bylo křiku jak pro bůh ví jakou ránu. Nu, pojďme přece blíž. Tak už jste, paní, v pánu? Aj, ani nemuká.

KOMORNÁ: Já půjdu raději, by odnesli ji pryč. Vy zatím držte ji,

Čtvrtá scéna.

Célie, Sganarelle, Sganarelloua žena.

SGANARELLE (*ruku na Célieiných ňadrech*): Je studená jak led. Co si s ní počnu? Tiše – drobet se nakloňme, ať slyším, jestli dýše; Já nevím, na mou tě. Než mně se přec jen zdá, že trošku živa je.

SGANARELLOVA ŽENA (*vyhlédne oknem*): Co to tam vidím? Á! Můj muž má v náručí... Však rozběhnu se dolů; ty zrádce, počkej jen! Teď přistihnu je spolu!

SGANARELLE: Nu, honem, pomozte, než nám tu dodělá. Ba, ta by chybila, kdyby už umřela. Ach, jak je bláhové tam na onen svět jít, když člověk ještě zde si může pěkně žít. (*Odnese ji do domu za pomoci muže, jež přivedla služka*)

Pátá scéna.

Šganarellova žena.

SGANARELLOVA ŽENA: Koukejme! Teď tu byl a zas už v prachu je, a naschvál zvědavost mou takhle skřižuje. Však nemám pochyby, že dopustil se zrady; mně stačí docela, co viděla jsem tady, a tím si vysvětlím ten divný jeho chlad, když cudnou žádost mou ho vidím odmítat. Pro jiné ženštiny si střídá líbezností a živí jejich slast tím, že se u mne postí, ten nevděčník! A tak vám jedná každý muž; co dovoleno mu, to nevábí ho už. Když je to v počátcích, tu slibuje vám divy, je po vás celý pryč a láskou přímo divý, leč naší vroucností je brzy unaven; co dlužen domovu, to, zrádce, nosí ven. Ach běda, zákonem proč připuštěno není tak střídat manžely, jak košile se mění! Ó, návrh praktický! A vím, že jako mně zde leckteré by vhod to přišlo náramně! (*Zvedá portrét, jež Célie upustila*) Hle, jaký medailon mně osud najít dal tu? Jak skvostně rytý je a v jakém krásném smaltu! Nuž otevřeme jej.

Šestá scéna.

Sganarelle, jeho žena.

SGANARELLE (*myslí, že je sám*): Je konec nesnází. Ta mrtvá žije zas a nic jí neschází. Má žena pst!

SGANARELLOVA ŽENA (*myslí, že je sama*): Jej, to je podobizna muže! A krásný, jako živý, zrovna mluvit může.

SGANARELLE (*stranou a dívaje se své ženě přes rameno*): Co si to prohlíží? A co pak na tom má? Hej, hola, moje cti, to něco znamená. A zdá se mí: už už já cítím podezření.

SGANARELLOVA ŽENA (*nepozorujíc svého manžela*): Ne, nad ten obrázek nic krásnějšího není; ta práce jistě byla dražší nad zlato. A jak to voní, ó!

SGANARELLE (*stranou*): Co, čerte, líbá to? Tak! Tu máš!

SGANARELLOVA ŽENA (*pokračuje*): Rekněm si, toť nad veškeru tužbu, tak pěkně rostlý muž když obstarává službu, a kdyby trošičku jen měl se k dvoření, hnedle by člověk stál i o pokušení. Muže tak hezkého proč osud nenalez mi? Můj starý plešatec, ten chrapoun –

SGANARELLE (*vytrhne jí portrét*): Čert tě vezmi! Tak jsme tě přistihli při činu docela, jak hanbou vláčíš čest drahého manžela. Když všecko započteš, dle tvého účtování pán není hoden snad své příliš vzácné paní? A vzal tě Belzebub a sper tě, ženo, kat: což lepší partií bys mohla si kdy přát? Vidí kdo něco na mně, co mi vytknout může? Ta postava i tvář, růst bezvadného muže, ten celý zjev, jenž pln je erotických vnaď a pro nějž nocí dnem sta krásek slyším lkát, nu zkrátka, podmanivá osobnost má celá, to není pochoutka, aby ti vyhověla? A aby zadost měl tvůj mlsný apetit, má manžel

kořeněn milencem ještě být?

SGANARELLOVA ŽENA: Však já tě prohlédla, nač tahle komedie: ty chceš tím způsobem...

SGANARELLE: Dost o tom, libo-li je. Toť dokázaná věc, neb ve svých rukou mám to corpus delicti, na které naříkám.

SGANARELLOVA ŽENA: Střež se mne rozčilit, já už se zlostí třesu, a novou urážku pámbuví neunesu. Slyš, tenhle šperk je můj a vydej mi ho zas, a myslí...

SGANARELLE: Myslím jen, že zakroutím ti vaz. Kéž jak ten obrázek by tak v mé pěsti byla i živá předloha!

SGANARELLOVA ŽENA: Proč?

SGANARELLE: Pro nic, moje milá. Drahousku, křivdím ti, já lát ti nemohu, vždyť mám ti děkovat za ten dar z parohů - (*Dívá se na Léliův portrét*). Ah, hleďme hezouna! Kluk správný do postýlky a hříšný plamínek pro tvoje tajné chvílky! Ten ptáček, s nímž...

SGANARELLOVA ŽENA: Co s nímž -? Teď pěkně dopovíš!

SGANARELLE: S nímž, jářku se kterým... Já vzteky puknu již.

SGANARELLOVA ŽENA: Co chce ten opilec, toho se nedohádám.

SGANARELLE: Však ty mi rozumíš, ty nestydatá madame! Já byl jsem Sganarelle, to jméno ztratil jsem, a teď mě pojmenují panem Rohanem. Já přišel o čest, ty však, darebná, se seber, že přijdeš o ruku neb aspoň o pár žeber!

SGANARELLOVA ŽENA: A ty máš troufalost, bys tyhle řeči ved?

SGANARELLE: A ty máš troufalost mně tohle provádět?

SGANARELLOVA ŽENA: Já, copak provádět? Teď mluv bez přetvářek!

SGANARELLE: Kde pak, to nestojí za sebe menší nářek. Když

madame parohy mně pěkně nasadí, to je jen ozdoba a nic to nevadí.

SGANARELLOVA ŽENA: Tak vida! Od tebe když já jsem uražena, že by to nesnesla ta nejhodnější žena, pak děláš, bůh ví jak že dopálený's ty, jen abys nedopřál mně spravedlivé msty? Toť neslýcháno přec, tak drzosti své kupit, když ten, kdo uráží, si ještě troufá tupit!

SGANARELLE: Hleďme tu nestydu! když takhle zahraje, kdo by hned nemyslel, že slušná žena je?

SGANARELLOVA ŽENA: Jdi, jdi k svým milenkám, když tě tam čerti nosí, a cukruj, mazli se a slibuj kdesi cosi. Však sem dej medailon, té hry až po krk mám! (*Vytrhne mu portrét a uteče*)

SGANARELLE (*běží za ní*): Ty chceš s tím utéci? Já si to vezmu sám!

Sedmá scéna.

Lélio, Gros-René.

GROS-RENÉ: Tak, konečně jsme tu. Leč, milostpane, prosím, smím nahlas povědět, co dávno v hlavě nosím?

LÉLIO: Nu, mluv jen.

GROS-RENÉ: S respektem, vjel do vás, pane, d'ás ta všechna námaha že nevyčerpá vás? Už je to osm dní, co domů uháníte a co tak ženeme ty herky jankovité, že po tom třesení se sotva mohu hnout a jako zlámaný mám každý kloub a oud, když z oucty pomlčím o ještě horší ráně na tento – zkrátka na – no, na té jisté straně; a vy jak rybička se z cesty vracíte, třeba že nespíte, ba ani nejíte.

LÉLIO: Ten veliký můj spěch byl na místě, neb zpráva mne stihla neblahá, že Célie se vdává; víš, jak ji zbožňuji, a proto hlavní jest, bych zvěděl především, zda pravdu dí ta zvěst.

GROS-RENÉ: No jistě, pane, ale teď byste měl snídat, abyste moh pak jít stran oné věci zvidat; jídlo vám posílí a zvedne osrdí a proti oukladům a zlu vás utvrdí. Já znám to na sobě: když přijdu do nesnází, na lačný žaloudek mě každá hloupost srazí, a když jsem najeden, tak snesu jako nic nejhorší outrapy z nejhorších matenic. Jen naš'ouchejte se, to ochrana je jistá proti všem soužením, co osud na vás chystá, a nežli do srdce vám bolest zaryje, ať dvacet skleníček jí cestu zalije.

LÉLIO: Já nemohl bych jíst.

GROS-RENÉ *(tiše stranou):* A já bych moh, ó pane! *(Hlasitě)* Vždyť jídlo bude pro vás hnedle nachystané.

LÉLIO: Mlč, pravím ti!

GROS-RENÉ: Co mlčet? Hleďte nelidu!

LÉLIO: Já nejsem ve hladu, jsem jenom v neklidu.

GROS-RENÉ: A já mám, pane, hlad, a o vás ouzko mi je: na hloupou lásku myslet místo na studie.

LÉLIO: Nech, ať se vyptám, co s mou láskou děje se; jdi, neobtěžuj mne, a chceš-li, najez se.

GROS-RENÉ: Když pán tak poroučí, já, prosím, neodpírám.

Osmá scéna.

Lélio.

LÉLIO: Ne, ne, je přílišné, před čím já strachem zmírám; vždyť od otce mám slib, a svoji lásku znát mí dcera dávala, proč tedy nedoufat?

Devátá scéna.

Sganarelle, Lélío.

SGANARELLE (*nevidí Lélia, v rukou má portrét*): Už mám ho, ožralu! Teď prohlédnu si v klidu, jak lotr vypadá, co zavinil mou bídu; chlap není zdejší.

LÉLIO (*stranou*): Boží, toť můj medailon! A je-li to můj šperk, proč má jej v rukou on?

SGANARELLE (*nevidí Lélia*): Jak hrozné potupě má býti vysazeno, ó Sganarelle ctný, tvé přenešťastné jméno! Snad... (*Zpozoruje Lélia, jenž naň hledí, a obrátí se na druhou stranu*)

LÉLIO: Jak se mohla zříct' té drahé záruky, kterou jsem jako dárek vtisk jí do ruky!

SGANARELLE (*stranou*): Snad budou na tebe si prstem ukazovat, snad budou v písničkách tvůj osud vypravovat, a kde kdo na potkání o nos otře ti, že prý ti na čele je něco viděti.

LÉLIO (*stranou*): Je klam to?

SGANARELLE (*stranou*): Jak, ty couro, můžeš být tak smělá, v mém věku kvetoucím abys mně zanášela? Mně, který uznaně muž dosti hezký jsem, s takovým větroplachem, bídným hastrošem – –?

LÉLIO (*stanou, dívá se na portrét, jež Sganarelle má v ruce*): Je to má podoba a mýlka možná není.

SGANARELLE (*obrací se k němu zády*): To je mi zvědavec!

LÉLIO (*stranou*): Ó, jaké překvapení!

SGANARELLE (*stranou*): Tak co pak vlastně chce?

LÉLIO (*stranou*): Já promluví si s ním!

SGANARELLE (*chce se vzdáliti*)

LÉLIO (*hlasitě*): Smím... pardon – – na slovo.

SGANARELLE (*stranou, stále se uhýbaje*): Tak co zas uslyším?

LÉLIO: Ach, prosím, promiňte, já totiž rád bych slyšel, ten malý obrázek jak do rukou vám přišel?

SGANARELLE (*stranou*): Co ho to napadá? A hrome, mně se zdá... (*Srovnává Lélia s portrétem*) Na mou tě, teď už vím, proč se tak tuze ptá, a jeho údivem už nejsem udivený, Vždyť je to on, můj muž! Chci říci: muž mé ženy.

LÉLIO: Zbavte mne úzkosti a rcete, kdo dal vám –

SGANARELLE: My, jářku, rozumíme vašim obavám. Váš ctěný obličej zde na obrázku máme, a já jej z rukou mám, jež jsou vám tuze známé; a není tajno nás, jak sladké tajemství s tou dámou, pane můj, jste udržoval vy. Nevím, zda mám tu čest, a nehodlám se ptáti, zda pán tak galantní mne vůbec ráčí znáti; leč mějte vy tu čest a poměr zrušte jíž, jenž choti, chápete, je přec jen na obtíž, a buďte pamětliv, že manželství je svaté...

LÉLIO: Co jste to řekl? Ta, od níž ten portrét máte...

SGANARELLE: Má žena je a já...

LÉLIO: Snad manžel?

SGANARELLE: Mám žel, mám, že manžel; proč mám žel, to víte, pane, sám. Jsem manžel, bohužel; a jdu ty pěkné věci říci její rodině.

Desátá scéna.

Lélio.

LÉLIO: Tož je to pravda přeci! Řekli, že vdala se a že si bez studu vybrala za muže nejhorší obludu! I kdybys nebyla mi stokrát slibovala nevěrným jazykem, že v lásce budeš stálá, tak nízce neměla ses aspoň zahodit a volbou takovou tak pošlapat můj cit, ó nevděčnice!... Ach, ta nečekaná zrada a mdloba po cestě tak těžce na mne padá, že srdce vážne mi, že slábnu pojednou a nohy bezvládně klesají pode mnou.

Jedenáctá scéna.

Lélio, Sganarellova žena.

SGANARELLOVA ŽENA (v domnění, že je sama): Tak přec ten dareba... (*Zpozoruje Lélia*). Co je vám, pane milý? Jste skoro bez sebe a jako stěna bílý!

LÉLIO: Ach ano, náhle se mi udělalo zle.

SGANARELLOVA ŽENA: Mám strach, že omdlíte. Jen pojd'te tudyhle, a u nás sedněte, než síla se vám vrátí.

LÉLIO: Rád chci se na chvílku vám vděčně odevzdali.

Dvanáctá scéna.

Sganarelle a příbuzný Sganarellovy ženy.

PŘÍBUZNÝ: Já chápu, že vás tohle zlobí velice, leč přece netřeba tak hnedle čertit se: neb vše, co proti ní jste pověděl mi, strýce, jí neusvědčuje z tak zločinného chtíce; toť choulostivá věc; v tak vážném případu sud' me dle důkazů a ne dle dohadů.

SGANARELLE: Aha, a důkaz je, co mužem rovnou hmatat.

PŘÍBUZNÝ: Kdo chce se nezmýlit, ten nesmí příliš chvátat. Kdož ví, jak do rukou jí přišel obraz ten, zda toho muže zná, a třeba z dálky jen? To vypátrejte; když se vína dokáže jí, my první potrestáme prostopášnost její.

Třináctá scéna.

Sganarelle.

SGANARELLE: Toť řekl výborně, vždyť, jářku, dojde dál, kdo běží pomalu. Snad jsem se darmo bál, ty rohy do hlavy jsem vzal si v hloupé bázní a pro nic za nic jsem se spotil jako v lázni. A snad s tím obrázkem je to přec nevinné a moje ostuda pak z toho neplyne. Nuž pokusíme se...

Čtrnáctá scéna.

Sganarelle, Sganarellova žena vedouc Lélia ze dveří svého domu, Lélío.

SGANARELLE (*je uvidí stranou*): Ah, co to vidím zase? Na mou tě, o obrázek teď už nejedná se; to nadělení mám teď v originálu.

SGANARELLOVA ŽENA: Ach, nežeňte se, pane, jděte pomalu, měl byste zůstat zde a ještě zotavit se.

LÉLIO: Ne, ne, já děkuji, děkuji převelice, ctím ve vás ochotnou a přelaskavou dámu.

SGANARELLE (*stranou*): Ta maškara i potom ještě nadbíhá mu!

Patnáctá scéna.

Sganarelle, Lélío.

SGANARELLE (*stranou*): Aha, už si mne všim; s jakou pak přijde řečí?

LÉLIO (*stranou*): Toť on! když vidím ho, tu zloba ještě větší... Ne, nespravedlivý ten výbuch musím zvlášt: jen osud neblahý mou zavinuje strast, a láska blažená mou závist leda nití. (*Blíží se ke Sganarellovi*) O přešťastný to los, tak krásnou ženu míti!

Šestnáctá scéna.

Sganarelle, Célie, jež z okna vidí, jak Lélío odchází.

SGANARELLE (*sám*): Už je to z něho venku *zřetelně* a hned. Ten výrok podivný tak docela mne splet, jakoby parohy v ten ráz mně lezly z hlavy. (*Dívaje se směrem, kudv Lélío odešel*) I jděte, to přec nejsou žádné slušné mravy!

CÉLIE (*stranou, vstupujíc*): Jak, byl to Lélío, jehož jsem shlédla tu? Jak to, že nevím nic o jeho návratu?

SGANARELLE (*nevidí Célie*): – O přešťastný to los, tak krásnou ženu mítí! – To byste koukali, jak nešťastným se cítí, kdo má tu bídnici, a jak mu, jářku, je, když ona rouhavě se s jiným milkuje. A já, já důkaz mám a vlas mu nepokřívím, jen ruce založím a zjeveně naň civím, já bačkora! Já měl mu aspoň klobouk vzít, praštit ho kamenem či plášť* mu pošpinit, a na sousedy měl jsem křičet ze vsí síly, by lupiči mé cti mým jménem namlátili. (*Zatím Célie jde blíž a čeká, až ho přejde zlost, aby mohla promluvit*)

CÉLIE (*ke Sganarellovi*): Pán, který před chvílí se blížil, pane, k vám, a s vámi hovořil, jak to, že je vám znám?

SGANARELLE: Já, paničko, ho neznám, jejej, zrovna opak, to žena má ho zná.

CÉLIE: A co vás pohnulo tak?

SGANARELLE: Ach, neodsuzujte můj nečasový žal, a přejte, do syta bych teď se vyplakal.

CÉLIE: A co vás uvedlo v tak zvláštní pobouření?

SGANARELLE: Jestli se soužím, pro chlup kočičí to není, a rád bych uviděl, kdo jiný radost má, když je v tom zrovna tak, jako

jsem právě já. Manželů nešťastných zde vzor jste uviděla: neb o čest okradli chudáka Sganarella. Ale to není vše, že zkazili mou čest, vždyť i má reputace ohrožena jest!

CÉLIE: Jak to?

SGANARELLE: Ten panáček, má paní, ať to víte, parohy nasadil mi, jestli dovolíte; a já dnes uviděl vlastníma očima ty tajné pletichy, co s ním má paní má.

CÉLIE: Jak, ten, kdo právě teď --

SGANARELLE: Ten příčinou je všeho, on miluje mou choť, tak jako ona jeho.

CÉLIE: Vždyť já jsem tušila, že tajný návrat ten nemůže zakrývat než podlý úskok jen; a sotva zjevil se, já už se třásla celá, a co zla z toho vzejde, předtuchu jsem měla.

SGANARELLE: Jste velmi laskavá, že tak mne hájíte; a věřte, na světě je málo lásky té, vždyť leckdo, sotva o mém mučednictví zvěděl, mně místo soucitu jen smíchem odpověděl.

CÉLIE: Zda nad tvou hanebnost co černějšího jest? Zda možno vymyslet za takou vinu trest? Zda vůbec na světě jsi hoden ještě býti, když touto proradou jsi poskvrnil své žití? Ó bože, možno-li tak jednat?

SGANARELLE: No, a ne?

CÉLIE: Ó zrádce bezectný! Ó srdce prolhané!

SGANARELLE: Ta dobrá dušinka!

CÉLIE: Ne, ne, ni v pekle není za zločin takový dost kruté utrpení.

SGANARELLE: Tak je to. Bravo!

CÉLIE: Tak se chovat zločinné k takové dobrotě, k takové nevině.

SGANARELLE (*hlasitě zavzdychá*): Ba.

CÉLIE: K srdcí čistému, jež bez viny se souží a té tvé urážky si ničím nezaslouží!

SGANARELLE: Ne, vskutku.

CÉLIE: K srdcí, jež tě tolik – Och, ne, ne, puklo by bolestí, když na to vzpomene.

SGANARELLE: Předobrá paní, až moc připouštíte si to, můj žal vás příliš trápí, mně je vás až líto.

CÉLIE: Leč nedomýšlej se, že spokojím se tím a nedospěji dál než k nářkům jalovým: jak ztrestat zradu tvou, mé srdce dobře cítí, a nic mne nezdrží; teď půjdu již se mstítí.

Sedmnáctá scéna.

Sganarelle.

SGANARELLE: Kéž nebe navždycky ji chrání všeho zla! Hleďme, ta dobrota! Hned by mne pomstít šla. A věru, když i ji mé neštěstí tak zlobí, to dává příklad mně, co dělat patřilo by. Tak hrozné urážky, jak utržil jsem dnes, by bez muknutí leda jelimánek snes. Teď honem za lotrem, mu splatit za tu ránu, ukažme odvalu a pomstíme svou hanu. Však on vám zajde smích, vy jeden hulváte, a na pokojí nám už ženy necháte. *(Udělá několik kroků a vrátí se)* Jen, prosím, pomalu; když jeho tvář se zkoumá, ten chlap snad horkou a duši sveřepou má; je drzý bez mezí a lehce by to sved, že, když mně zřídil čelo, natřel by mi hřbet. Já mírumilovných si lidí vážil vždycky a cítit nemohu ten národ cholerický, nemlátím nikoho, bych nebyl mlácen sám, a holubicí spíš já ctností vynikám. Však čest má velí mi, že musím absolutně se cítit uražen a mstít a bít se nutně. No, když mou čest to baví, ať si velí dál, když sama nehne, proč bych já se za ni pral? Mám dělat hrdinu a cítit, kterak vniká mně do panděra sprostě namířená dýka, a když pak o mém skonu zví svět vezdejší, ó, rci mně, milá cti, zda budeš tučnější? Jeť rakev trudný pobyt, vše tam vezme újmu, a je tam nezdravo, když bojíme se průjmu. Já myslím, když to vše tak zvážím dokola, líp je být paroháč než třeba mrtvola. Copak to bolí snad? Je po tom noha chromá? Zkazí to krásný zjev, či jiný oučín to má? Spral kat, kdo vynalez' pro tohle trápit se a tuhle představu nám vsadil v palice, že čest nás nejmoudřejších tím je ohrožena, co nám snad provádí kde jaká zbrklá žena. Když věci soukromou přec každá vina jest, čím při tom provinit se může naše čest? Jiný si zahřešil, vy z toho hanbu máte; když naše paničky jsou bez nás nestydaté, hned všechna ostuda se na nás obrací: za jejich

hlouposti pak my jsme hlupáci! Toť hrozné zlořády, a naše policie by měla zakročit a notně spraviti je! A což pak nesnází dost jiných nemáme, aby nás soužily, ať chceme nebo ne? Gož soudy, žízeň, nemoc, nečítaje bídu, dost nekalí tu špetku pozemského klidu, aniž by člověk ještě nádavkem si bral nějaký bezdůvodný, hloupý, marný žal? Jen se tak neplašit a nebrat to tak vážně a šlápnout na ty slzy, na vzdechy a vášně. Když chybila má choť, ať opláče to jen: proč já bych plakat měl, když jsem v tom nevinen? A konec konců to mám aspoň pro útěchu, že nejsem jen já sám v tom parohatém cechu: zřít cukrovat svou choť a dělat jak by nic, těch, co tak dělají, je v dnešním světě víc. Jen nežeňme se v souboj tak moc náruživě, takovou maličkost kdo bral by nedůtklivě? Když se mu nepomstím, mne oslem budou zvat. Leč byl bych větší osel, kdybych v boji pad'. (*Ruku na prsou*) Leč uvnitř cítím přec, jak žluč se hněvem svírá, cos o povinnostech mi šepce bohatýra. Ba, vztek mne popadá; teď babou nebudu, však já už vyzraju na toho pobudu. A abych začal mstít už čest svou uraženou, já všude roznesu, že chodí spat s mou ženou.

Osmnáctá scéna.

Gorgibus, Célie, Céliina komorná.

CÉLIE: Nuž, odhodlána jsem ctít vůli otcovskou. Jak chcete, vládněte i slibem mým i mnou; kdy chcete, svatební nechť podpise se smlouva, jeť dcera poslušná a dál už neodmlouvá, Já uzdu přiložím nejhlubším citům svým a vašim rozkazům se ve všem podrobím.

GORGIBUS: To je mi přece řeč, a safraportské dílo, tak se mi, holka, líbíš, to mne potěšilo, že nohy svrbí mne, hned do tance se dát, jen kdybych neměl strach, že se mí budou smát. Pojď ke mně blíž, jen pojď, bych objal tě vší duší. Takové objetí i před lidmi se sluší; smí táta pusu dát, kdy se mu zlíbí jen, a nikdo nemá proč být nad tím pohoršen. Pojď, samou radostí ti kolem krku padnu, a že tak hodná jsi, já o deset let zmládnou.

Devatenáctá scéna.

Célie, její komorná.

KOMORNÁ: Koukejme, to je změna! Před chvílí -

CÉLIE: Až zvíš, proč jsem tak jednala, mou změnu pochválíš.

KOMORNÁ: To může být - a přec -

CÉLIE: Jen poslyš, co ti povím: Já bídně zrazena jsem srdcem
Léliovým. On vrátil se sem, aniž -

KOMORNÁ: Ale vždyť jde k nám.

Dvacátá scéna.

Lélio, Célie, Céliina komorná.

LÉLIO: Než ještě poslední já s bohem své vám dám, chci jen to jednání vám vytknout neslýchané –

CÉLIE: Jak? Vy mne oslovit? Jste příliš smělý, pane!

LÉLIO: Ba, věru přesmělý. Vy tak jste volila, že vytknout vám co, řeč by byla zpozdilá. Nuž, žijte blaženě a vypusťte mne z hlavy, a s chotěm důstojným se těšte ze své slávy.

CÉLIE: Ty zrádce! Chci s ním žít, už kdyby proto jen, by černý život tvůj byl navždy otráven.

LÉLIO: A z jakých máte právo viniti mne činů?

CÉLIE: Jak, úžas líčit chceš a ptáš se na svou vinu?

Dvacátá prvá scéna.

Célie, Lélío, Sganarelle, ozbrojen od hlavy k patě, komorná.

SGANARELLE: Krev, krev a smrt a boj! Ahoj, kde je ten vrah, ten nectný darebák, co po cti naší sáh?

CÉLIE (*Léliovi, ukazujíc na Sganarella*): Tam, tam se podívej, to ušetří mi slova.

LÉLIO: Ach! Vidím –

CÉLIE: Jak tě mate blízkost manželova!

LÉLIO: Vy spíš se máte zardít při tom pohledu.

SGANARELLE (*stranou*): Teď jsem tak v náladě, že něco provedu; když jsem tak na koni, dám do toho se honem, a než ho uvidím, já přísahám: je po něm! Teď nic mne nezdrží, já pardon nedám mu: jen co ho dopadnu, kosti mu polámu. (*Vytáhne napolo meč z pochvy a přiblíží se k Léliovi*) Teď rovnou do srdce ho musím píchnout.

LÉLIO (*se obrátí*): Oho, na koho míříte?

SGANARELLE: Já, prosím? Na nikoho.

LÉLIO: Co s těmi zbraněmi? –

SGANARELLE: To jen tak, pro případ, kdyby snad přšelo. (*Stranou*) Božínku, jak bych rád ho zapíchnul! Jen směle do toho, a je to.

LÉLIO (*znovu se obrátí*): Nu?

SGANARELLE: Já nic neřekl. (*Dá si několik políčků, aby se přivedl do ohně; stranou*) Na, babo! Tu máš, sketo! Na, srdce zaječí!

CÉLIE: Je asi trapné ti, jak zdá se, do tváře mu muset hleděti.

LÉLIO: Ba je, neb vida ho, poznávám, že jste vinna tak nízkou nevěrou jak žádná žena jiná, která kdy zradila po všechny světa dny.

SGANARELLE: Jen za mák odvahy!

CÉLIE: Již přestaň, proradný! tak mluvit ukrutně a lhát tak neslýchané!

SGANARELLE: Hled, Sganarelle, hled', ona je na tvé straně! Jen kuráž, synáčku! seber se konečně, vyhrň si rukávy a drž se statečně, a hrdinsky ho zab, až ukáže ti zadek. (*Lélio učiní bez úmyslu dva, tři kroky, takže Sganarelle, jenž se mu blížil, aby ho zabil, couvne*)

LÉLIO: Když nelze mluvit vám bez nakvašených hádek, mně nezbyvá než říci, že v právu byl váš cit, a krásnou volbu též vám musím pochválit.

CÉLIE: Ne, proti volbě mé snad nelze výtek najít.

LÉLIO: Ó dobře činíte, že hodláte jí hájit.

SGANARELLE: Ba, dobře, že mé právo v ochranu chce brát. Leč s vámi v rozporu je společenský řád. Mám proč si stěžovat; a jen má moudrost brání, abych tu neprovedl strašné porubání.

LÉLIO: Odkud ta nevole? Proč stýskáte si vy?

SGANARELLE: Dost. Kde mne bota tlačí, to pán dobře ví. Však vaše svědomí má vzíti v uváženu, že moje žena přec je zkrátka mojí ženou; a chtít mně před nosem jí sebrat docela, to, pane, dobrý křesťan nikdá nedělá.

LÉLIO: Toť směšná domněnka a ještě nízká k tomu. Ach jděte, bez starostí můžete jít domů. Já vím, že patří vám, a než bych o ní stál -

CÉLIE: Výborně umíš lhát, jen přetvařuj se dál!

LÉLIO: Můžete nařknouti mne z citu jediného, jímž bych jej urážel

či cti se dotkl jeho? Z takové podlosti mne chcete vinití?

CÉLIE: Mluv, mluv s ním samotným, on sám vše poví ti.

SGANARELLE (*k Célii*): Vy hájíte mne líp, než sám se umím hájit; ten pravý koneček vy na chlup znáte najít.

Dvacátá druhá scéna.

Célie, Lélío, Sganarelle, jeho žena, komorná.

SGANARELLOVA ŽENA: Já nemám, dámo, chuť, tu s vámi vadit se a výstupy vám dělat prostřed ulice; však nejsem slepá přec a vidím, co je vidět: jsou vášně, za které by moh se každý stydět, a jiná zábava líp slušela by vám, než svádět toho, na nějž já jen právo mám.

CÉLIE: Ta aspoň upřímně se o své právo hlásí.

SGANARELLE (*své ženě*): Tebe, ty hubatá, sem nikdo nežádá si; když hájí mne, ty křičíš jako poštvaná, ze strachu, že ti vezmou tvého galána.

CÉLIE: Oh, jen si nemyslete, že vám ho snad беру. (*Obrátí se k Léliovi*) Tak vidíš, zda to lež. Nu, to mne těší věru.

LÉLIO: Co mí chce namluvit?

KOMORNÁ: Ach, pane bože náš! Kdypak se ukončí ten galimatyáš? Už dlouho poslouchám, co mezi sebou máte, a čím dýl poslouchám, tím víc se mi to mate, a tak mi nezbude než do toho se dát. (*Postaví se mezi Lélia a svou pani*) Vy odpovídejte a já se budu ptát. (*Léliovi*) Tak v čem vy její srdce shledáváte vinným?

LÉLIO: Že byla nevěrná a zradila mne s jiným; a když já, doslechnuv o sňatku osudném, štván láskou bezmeznou sem letím nocí dnem, a věřit nemohu v tak neslýchanou hanu, já bezdech přiběhnu a nalézám jí vdánu.

KOMORNÁ: Jak? Vdánu? Za koho?.

LÉLIO (*ukáže k Sganarellovi*): Za toho.

KOMORNÁ: Za toho že?

LÉLIO: Tak jest.

KOMORNÁ: Kdo vám to řek?

LÉLIO: On sám dnes.

KOMORNÁ (*Sganarellovi*): Pane bože, řek jste to opravdu?

SGANARELLE: Já řek jsem, že má žena je moje manželka.

LÉLIO: Já zřel vás pohřížena ve velké rozčilení nad mým obrazem.

SGANARELLE: To se ví: tady je.

LÉLIO: Dál od vás slyšel jsem, že k ženě, které vzal jste tento důkaz lásky, že k té vy připoután jste manželskými svazky.

SGANARELLE (*ukáže na svou ženu*): No toť. Já násilím to z jejich rukou vzal. Vždyť její nevěru bych jinač nepoznal.

SGANARELLOVA ŽENA: Jaké pak nesmysly tu pleteš dohromady? Vždyť já jen náhodou to našla ležet tady, a když pak vztekal ses a ten pán přišel sem (*ukazuje na Léliu*) a málem omdlíval, já k nám ho vedla jsem, a že to on je, jsem si nevšimla v tom shonu.

CÉLIE: Tím já jsem vinna, co se týká medailonu: mně výpad' z ruky, když šly na mne mrákoty, (*ke Sganarellovi*) a vy jste nes' mne k nám ze samé dobroty.

KOMORNÁ: Tak vida! Nebýt mne, vy byli byste v louží; k čemu ten babský rozum někdy neposlouží!

SGANARELLE (*stranou*): Smím za berný groš brát to, nebo nemohu? Však už jsem, panečku, měl vítr z parohů.

SGANARELLOVA ŽENA: Přec tohle docela mou starost nezkonejší. Nechci se mýlit, i když je to příjemnější.

SGANARELLE (*k své ženě*): Nu tak, že řádní jsme, si věrme vzájemně; vždyť větší risiko pak stejně zbude mně. Na tenhle obchůdek si můžeš plácnout v klidu.

SGANARELLOVA ŽENA: Jen pozor na rohy, když na něco ti přijdu!

CÉLIE (*Léliovi, s nimž“ tiše hovořila*): Oh, je-li tomu tak, co jsem to provedla! Teď si to odpykám, že byla jsem tak zlá. Za vaší nevěrnost já pomstít se vám chtěla a na otcovu vůli jsem se rozpomněla: neb svolila jsem k sňatku, ježž mí stanovil, ač dotud bránila jsem se mu ze všech sil. Já otci dala slib; a za tu hroznou chybu – Však tady přichází.

LÉLIO: On dostojí mně v slibu.

Dvacátá třetí scéna.

Gorgibus, Célie, Lélió, Sganarelle, Sganarellova žena, Céliina komorná.

LÉLIO: Pane, vy vidíte, že jsem se navrátil své lásce věren jsa a slibu, jenž tu byl a který, doufám, nadál zárukou mi stojí, že vaše Célie se stane ženou mojí.

GORGIBUS: Pane, já vidím sám, že jste se navrátil, své lásce věren snad a slibu, jenž tu byl a který, doufáte, dál zárukou vám stojí, že vás s mou Célií manželský svazek spojí, a poroučím se vám s nejhlubší úctou svojí.

LÉLIO: Jak, pane, nadějí svou takhle ztratit mám?

GORGIBUS: Toť, pane, povinnost já takhle pojmám. A moje dcera též.

CÉLIE: Ne, povinnost má žádá splnit mu daný slib, a já jej splním ráda.

GORGIBUS: Tak odpovídá dceř na slova otcova? S tou poslušností svou jsi brzy hotova. A Valerius tvůj – Hle, jeho otec tady. On jistě přichází, by dal vás dohromady.

Dvacátá čtvrtá scéna.

Villebrequin, Gorgibus, Célie, Lélío, Sganarelle, jeho žena, komorná.

GORGIBUS: Můj pane předobrá, co přivádí vás sem?

VILLEBREQUIN: Já velké tajemství dnes ráno zvěděl jsem, jež ruší naprosto mé slovo dané kdysi. My svatbu našich dětí spolu smluvili si, a zatím můj kluk Lízu, aniž nám co řek', před čtyřmi měsíci si přived z oddavek. Má dobrý původ Líza, příbuzné i jmění, takže to manželství mí zrušit možno není; i přicházím –

GORGIBUS: Již dost. Bez vaší viny přec Valerius váš syn ved jinou pod čepec; též já vám nesmícím, že tady dceru svoji už dávno slíbenu má ten, kdo tuhle stojí, a ježto řádný je a navrátil se teď, já říkám, že jen on je budoucí můj zeť.

VILLEBREQUIN: To dobře volil jste.

LÉLIO (*Gorgibovi*): A splnění mé touhy mne bude blažiti po celý život dlouhý.

GORGIBUS: Teď ještě o době se sňatku dohodnám.

SGANARELLE (*sám*): Zda věřil kdo jak já, že stal se rohounem? Na vlastní oči jste se tady přesvědčili, jak nejsilnější zdání někdy nejvíc mýlí, a proto dobře je ten příklad v mysli mít: když všecko vidíte, přec nikdy nevěřit.

Moliere

Sganarelle

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 15. 1. 2012